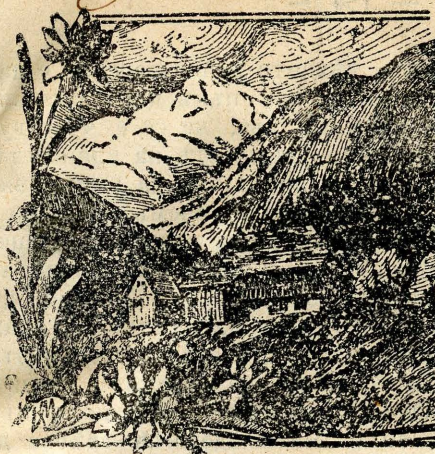

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА
БЪЛГАРСКОТО
ТУРИСТИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ.

Излиза мѣсечно (освѣтнъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща: София, «Българско Туристско Дружество».

Год. X.

София, декемврий 1911 г.

Брой 10.

Ст. Ив. Поплуковъ.

Бъдащата ни дѣятелность.

3. Туристиката и училището.

Туристиката не е както другитѣ спорта да може да буди у хората ниски човѣшки слабости; у нея нѣма мѣсто за парадирание и съ това да печели послѣдователи. Туристиката буди у хората по-високи етически чувствавания, които дѣйствуватъ благотворно върху човѣшката душа. Туристиката не може да се натрапва, ако къмъ нея се нѣма влечение; ако човѣкъ не чувствува нужда отъ оная душевна наслада, която той получава когато е посрѣдъ природата, а за това е необходимо култивиране на това чувство, култивиране, което се добива само чрѣзъ възпитание. Всѣкиго като запитате: кждѣ е по добрѣ да се прѣкарва свободното врѣме, посрѣдъ природата въ нѣкой красивъ кѣтъ ли, или въ задушливия градски въздухъ, ще ви отговори, че по-добрѣ е посрѣдъ природата. Но всички прѣдпочитатъ да си стоятъ въ града. Защо? Между другитѣ причини най-важната е, че тѣ така сж навикнали, така сж въспитани. Ние виждаме, че слѣдъ десетъ годишна систематична дѣятелность на нашето дружество, доста клонове се ос-

новаваха и умираха, защото тяхното основаване се е диктувало или отъ минутно увлечение, или пъкъ подъ давление на нѣкакви лични изгоди, но не и за това, че се е чувствувало насъщна нужда отъ тяхъ. Ако членоветъ на клоноветъ сѣ добри туристи, никога нѣма да позволятъ да умрѣ тяхната рожба. Ако това е така, то трѣбва да обърнемъ сериозно внимание къмъ туристическото възпитание на младежъта. Още отъ рани години трѣбва да се култивира у младежъта любовъ къмъ природата и нейнитѣ красоти, защото отъ «старо дърво обрачъ се не вие», казва природната мъдрость. За младитѣ хора ще бжде много по-добрѣ да прѣкаратъ свободното си врѣме посрѣдъ природата, кждѣто ще освежатъ мислитѣ и облагородятъ чувствата си, отъ колкото да привикнуватъ на лошия градски празенъ животъ. На младежитѣ трѣбва да се разкриватъ всички красоти съ които природата е надарила отечеството ни и да се възбужда у тяхъ желание да ги видятъ и се насладятъ отъ тяхъ, а веднажъ привикнатъ ли да прѣкарватъ свободното врѣме посрѣдъ красивата природа, то нащо не е въ състояние да ги отбие отъ тоя пѣтъ, защото то става необходимостъ за тяхъ. А въ това отношение най-много може да направи училището, могатъ да направягъ учителитѣ, които се грижатъ за обширното възпитание на повѣренитѣ имъ дѣца. Ние мислимъ, че ако училището съумѣе да влѣе въ ученишката душа любовъ къмъ природата, освѣнъ гдѣто ще възбуди у тяхъ по висши чувствувания и желания, но ще ги отвлече отъ градския животъ, кждѣто, за голѣмо съжаление, отъ день на день, ученичеството е изложено все на повече и повече лоши съблазни. Учителитѣ по естествена история, по география, по история даже, всѣкога могатъ да водятъ ученицитѣ си по екскурзии, а въ тия екскурзии, нѣма да направятъ нищо прѣстѣпно, ако запознаятъ своитѣ ученици съ значението на туристиката изобщо, и частно за личността. Съ това тѣ ще възбудятъ любовъ къмъ ходенето по разнитѣ кѣтве на отечеството ни, ходене, което е необходимо даже за единъ човѣкъ на науката. Дѣйствуватъ ли така учителитѣ върху своитѣ ученици, ние мислимъ, че тѣ изпълняватъ своя дългъ и увѣрени сме, че нѣма да се закѣснѣе да се видятъ добритѣ резултати.

А що трѣбва клоноветѣ да вършатъ въ това отношение? Въ устава на дружеството и клоноветѣ има прѣдвидено основаване ученически чети. За съжаление, до колкото ни е известно, до сега нито единъ клонъ нѣма организирана ученическа туристическа чета. А чрѣзъ тия чети, ще може да се гарантира за въ бждаще по силна туристическа организация, защото, тия чети ще ни дадатъ калени и прѣдани туристи. Веднажъ възбудена обичъ у младежъта къмъ туристиката, нищо вече не ще бжде въ състояние да я искорени и кждѣто и да бждатъ, тѣ ще съдѣйствуватъ за прѣуспѣването на туристическото дѣло. Щомъ това е така, клоноветѣ трѣбва да се погрижатъ съ

образуването на тия чети. Почти всички клонове иматъ учители членове, съ тѣхно съдѣйствиe може да се направи всичко, изисква се отъ клоноветѣ само желание и инициатива. Нека клоновитѣ настоятелства влѣзатъ въ сношение съ учителитѣ; да направятъ нѣколко сбирки заедно съ тѣхъ, за да си уяснатъ добръ каква да бѣде организацията на тия ученически чети, и слѣдъ това се захване практическата работа. Прѣдварително трѣбва да се държатъ редъ сказки прѣдъ ученицитѣ за значението на туристиката; да се запознаятъ съ красивитѣ кѣтове, що крие нашето отечество, като въ случая имъ се прѣдставятъ чрѣзъ проекционния апаратъ редъ картини, съ каквито нашето дружество и Министерството на Просвѣтата разполага и слѣдъ това вече се пристѣпи къмъ самата организация на четитѣ. Нѣма защо на първо врѣме да се иска нѣ какви вноски отъ членоветѣ на тия чети. Нѣка това стане само съ възпитателна цѣль, а не и материална. Най-голѣмо внимание трѣбва да се обърне на излетитѣ, защото тѣ най-голѣмо влияние ще упражнатъ върху младитѣ туристи. Въ тия излети трѣбва да се съчетае приятното съ полезното и се използватъ въ всичко, защото, право да си кажемъ, много излети правени отъ възрастни туристи, оставатъ неизползвани както трѣбва.

Съ тия нѣколко реда азъ не изчерпвамъ изцѣло прѣдмета, но искахъ да повдигна тоя, толкова отъ голѣмо значение за бъдещето на туристиката у насъ, въпросъ прѣдъ клоновитѣ и ги подсѣта да се занимаятъ съ него, а съ това тѣ ще пристѣпятъ къмъ изпълнение на ония пунктове отъ нашия уставъ, които визиратъ тая материя.

Бѣлмекенъ. *)

Още въ началото на нашия излетъ, когато рано сутринята въ топлия августовски день напустнахме сънливитѣ дачи на Баня-Костенецъ и навлезохме въ живописното дефиле, което се оглася отъ шумната рѣка Айранъ Дерe, ние почнахме да се захласваме въ съзерцаване на двата реда високи, зжбати скали, които се показваха между буйната зеленина на дърветата като нѣми стражи на планинската самота и тишина. Захласвахме се ние при всѣка нова гледка,

*) Пътуването, отъ което сж извлечени тия спомени и настроения, стана въ начаото на августъ, т. г., съ маршрутъ Баня-Костенецъ, Бѣлмекенъ, Куртово, Юнъ Дола, Бѣлово и обратно София. Богатъ съ впечатления и приключения, този тридневенъ излетъ не е описанъ отъ мене съ нужнитѣ подробности и ония четци, които иматъ слабостъ къмъ послѣднитѣ, по добръ ще сторятъ да не четатъ тия случайни, безпретенциозни бѣлѣжки, четени на туристическата сѣмейна вечеринка на софийския клонъ, 12 ноември т. г.

спирахме се сегизъ тогизъ и изказвахме възхищенията си, — единъ виждаше жбати скали, чийто силуети върху високото лазурно небе му напомняха развалини отъ стари феодални замъци, по които сж на- кацали стройнитѣ, гиздави борове, други сочеше сѣ ржка на дѣв- ставена планинска долина, заляна съ радостната свѣтина на сутреш- ното слънце, подъ чийто лжчи росата блѣстѣше като елмазени зърна и изказваше платонични желання да полегне на изтъкания отъ про- лѣтѣта зеленѣ губер, — но никой не забравяше, че трѣбва да се върви и докато очитѣ се захласаха налѣво и надѣсно, краката не- уморно лазѣха по каменистото, изровено отъ дъждоветѣ и порои- штата дефиле. Още рано слѣдъ обѣдъ ние стигнахме до дърве- нитѣ вили на Махони, извѣстния британски благотѣтель, кждѣто, слѣдъ хубавъ обѣдъ и хубавъ дждъ, който ни наплиска надвечеръ, тъкмо когато берѣхме ягоди, се наредихме около буйно накладенитѣ огньове и въ продължение на нѣколко часа сушихме все що носѣхме дреха съ себе си.

Хайде, който обича нека разкаже какъ славно спяхме въ при- облачните дворци на Махони, сгушени единъ до други на го- литѣ дъски, колко много пѣхме и се заливахме съ смѣхъ и какъ прѣзъ нощѣта щѣхме да одеремъ кожата на мечката, която други пжѣ надзървала въ този край, но нея нощъ, за голѣмо наше огор- чение, щомъ научила, че има да се разправа съ туристи, които но- сятъ яки геги въ ржцѣтѣ си и безстрашни сърца въ гърдитѣ си, страховливо подвила опашъ и се скрила въ тъмната гора, не желаеики да има работа съ хора, чието око не мига прѣдъ никаква опасностъ и които въ планината се чувствуватъ като у дома си, — нека раз- каже това напр. нашия младоженецъ Г., който е майсторъ на весе- литѣ истории, а азъ да побързамъ да кажа двѣ думи за слѣдния день, когато рано-рано, изпрѣварили слънцето, ние залазихме изъ стрѣмнитѣ пжтеки къмъ облия широкъ Бѣлмекенъ, подъ едно ниско нависнало небе, по което застрашително лазѣха черни джджливи об- лаци, що затъмняваха нашата радостъ съ малко безпокойство, не тѣй голѣмо, за да попрѣчи на смѣха ни и на възкачването ни все по- високо и по-високо — тамъ, кждѣго далече задъ мъглитѣ, задъ не проходимия клекъ и гигантски скали, се очертаваше облото теме на върха.

*
**

Нашата малобройна, ала сърцата туристическа дружина, брояща деветъ души заслужили ветерани на планинарството — въ това число иовооглашената, но пѣргава и достойна за всѣка пофала планинарка И. — настпжаваше къмъ главната неприятелска позиция, образувана отъ една тѣсна, отвѣсна планинска уся, поспипана и увѣнчана съ ж- бати, страшно нависнали скали, покрай които ние трѣбваше да ми- наваме съвсѣмъ внимателно, за да не ги бутнемъ съ лактитѣ си или гегитѣ и да полетимъ заедно съ тѣхъ въ зиналитѣ подъ насъ бездни.

За да не би моитѣ думи да прѣдизвикатъ недоумѣние, както това вече се чете по лицата на мнозина, бързамъ да прибавя, че Бѣлмекенъ, на мене поне, се прѣдставляваше като огромна, непри- стѣпна крѣпостъ, обградена отъ всички страни съ пропасти и ж-

бати стѣни, която дяволътъ, въ своето адско желание да скрие божиятъ прѣлести и славата божия отъ нашитѣ очи, бѣ издигналъ отъ огненитѣ нѣдра на земята и сега злобно се хилѣше въ лицето на добрия, незлобивъ Богъ Саваотъ: „— Ето, твоитѣ жалки, страхливи човѣци не могатъ да стигнатъ тука и да се възхитятъ отъ хубостта на моя свѣтъ!“ Всемилоствиятъ Богъ, който наистина бѣ създавалъ човѣцитѣ страхливи и мързеливи, влюбени въ доволството и тъмнината, съ настрѣхнали отъ ужасъ коси, потѣналъ въ срамъ, слушаше тия прѣдивикателни думи и не знаеше какво да отговори на злопамятния Сатана, който не прѣстава да кове своитѣ козни противъ оногова, който бѣше го сътворилъ.

Ние, прочее, деветимата най юначни чада на българската земя, отивахме да прѣвземемъ приоблачната дяволска крѣпость, отъ която щѣше да се открие прѣдъ нашитѣ възхитени очи истинската, дивна хубость на божата вселена, всичкото нейно величие, което ние дори не подозираме въ тѣснитѣ улици на задушнитѣ градове, кждѣто толкова милиона хора се раждатъ и умиратъ като влѣчуги, безъ да знаятъ, че има други, по-хубавъ и по-свършенъ свѣтъ.

И затуй нека моитѣ слушатели не се очудватъ, когато азъ имъ говоря за крѣпости и нападения, въ които ние не веднѣжъ рискувахме да изгубимъ живота си. Още по-малко трѣбва да се очудва главатарътъ на дружината, който изглеждаше, че не съзнава заедно съ всички други, важноcтѣта на подвига, който бѣхме се заловили да извършимъ, вслѣдствие на което азъ се видѣхъ принуденъ да застава начело и слѣдъ кратки съвѣщания, въ които се отхвърли прѣдложението за обходно движение по политѣ на единъ скалистъ, обширенъ склонъ, за да се щурмува Бѣлмекенъ изотзадъ, да поведе юначната дружина прѣзъ издѣйническитѣ врата, чувствувайки непрѣодолимо желание да одуша за гушата първия дяволъ, който би се опиталъ да ми курдиса нѣкоя примка. Усоята напомняше тѣсна, дълга улица, заградена съ високи изпоразвалени стѣни, които не пропускатъ слънчевъ лжчъ и се трупатъ една връзъ друга, губейки се далече нѣйдѣ въ високото небе. Азъ се залавяхъ за тревитѣ и пълзехъ нагорѣ, простнатъ на корема си, загубенъ въ камѣнитѣ и тревитѣ, между двѣтъ високи стѣни, които все повече се стѣсняваха, като че ли нѣкакво гигантско чудовище бѣше ни сграбчило въ якитѣ си челюсти и се опитваше да ни погълне.

Най послѣ, слѣдъ неимовѣрни усилия, азъ прѣминахъ самия ключъ на адската крѣпость и се озовахъ въ една малка долчинка, покрита съ буйна зеленина, откъдѣто гледахъ какъ смѣло се катерятъ останалитѣ соколи, наредени единъ слѣдъ други, на дълга върволица, тъй като двама души бѣ немислимо да вървятъ единъ до други. Въ сжщото това врѣме се чу ужасенъ грохотъ и азъ за мигъ видѣхъ въ въздуха голѣмъ камѣкъ, който съ главоломна бързина отиде та се сложи съ всичката си бѣсна сила върху широкия грѣбъ на Кр. Азъ цѣлъ изтрѣпнахъ, нададохъ викъ на ужасъ, но какво бѣше моето очудване, когато тутакси слѣдъ това неочаквано здрависване съ тежкия камѣкъ, Кр. изправи широкитѣ си плещи и спо-

койно залази нагорѣ, подпирайки се на своята гегѣ, като древенъ пророкъ на патерицата си, като че бѣ получилъ не ударъ, а цалувка по челото.

Послѣ се разбра и разтълкува това чудо, което правѣше нашия Кр. да напомня за Ахилеса, чието тѣло, както е извѣстно отъ исторiята, не е било уязвимо отъ неприятелскитѣ стрѣли. Щомъ видѣлъ летящия съ главоломна бързина къмъ него камъкъ, Кр., вмѣсто да се уплаши и изгуби прислствие на духа, съ свѣтлавична бързина — нали човѣшката мисль е по-бърза отъ всичко на свѣта! — съобразилъ какво трѣбва да прави, обърналъ се гърбомъ къмъ идящия камъкъ, подпрѣлъ се здраво съ краката си и гегата, замижалъ и зачакалъ, — спокойно или неспокойно, това самия Кр., трѣбва да знае по-добрѣ отъ мене . . . Азъ трѣбва да прибавя само, че на гърба си Кр. носѣше раница, тежка 18 килогр. и че Кр. е надаренъ съ яки мускули и безстрашно сърце, което, само защото е дишало чистия въздухъ на планинитѣ, не би трепнало прѣдъ много по-голѣми опасности.

Тази малка случка трѣбва да ви убѣди, за излишенъ пжтъ, че колкото по-голѣмъ е товара, който носи човѣкъ на гърба си въ земния животъ — тѣй като послѣдниятъ не е нищо друго, освѣнъ едно непрѣстайно възкачване по висока, камениста планина изъ която рѣдко се срѣщатъ хубави сѣнки и сладки извори — колкото по-тежка е раницата, въ която всѣки отъ насъ носи своитѣ грижи, горчиви мисли и разочарования, толкозъ по-добрѣ: както нашиятъ другаръ Кр., щомъ ни врѣхлети нещастieto, ще можемъ да му обрнемъ грѣбъ, то едвѣмъ ще ни засегне и ние лесно ще можемъ да изправимъ глава слѣдъ него, бодри и смѣли, когато мнозина останали безъ никакъвъ товаръ, при първата срѣща съ нещастieto, биватъ смазани и ако продължаватъ да живѣятъ, то едвали би имало кой да завиди на живота имъ.

Слѣдъ тази малка философска екскурзия, която въ всѣки случай ми се вижда по-лека отколкото петчасовото възкачване на Бѣлмекена, азъ се смѣтамъ въ правото си да прѣскоча дребнитѣ приключения, съ които бѣ изпѣстрено нашето стигане до върха, като спомена само за прискрѣбния за мене фактъ, че докато се разправяхъ съ скалитѣ, които като папугали повтаряха десетки пжти всѣка моя дума и слушахъ разказитѣ на единъ старъ орелъ за неговитѣ безбройни битки съ облацитѣ, новобрачната двойка Г. и И., бѣ взела прѣднина и отишла толкова близко до върха, щото азъ, за да ги стигна, трѣбваше да употребя отчаяни усилия. Сърцето ми се сви отъ мъка, но като истински туристъ, не се откаехъ, а бързо закрачихъ нагорѣ, горейки отъ желанието да бжда пръвъ въ извършването на единъ подвигъ, за който се смѣтахъ призванъ. Какво бѣше моето очудване и огорчение, когато открихъ, че Г. и И. почти не стѣпваха на земята, а каточели се плъзгаха надъ нея, но бързо и леко, като двѣ облачни сѣнки, подгонени отъ вѣтъра; наблизю до тѣхъ азъ видѣхъ размахани криле и когато се вгледахъ по-добрѣ познахъ, че това бѣха нѣжнитѣ крилѣ на Амура, който

стремително теглеше съ невидимитѣ си юзджички моитѣ съперници къмъ свѣтлия Бѣлмекенъ. Тогава моето бѣдно рицарско сърце изведнажъ изстина. безнадеждно отпуснахъ азъ ржцѣ, убѣденъ, че тамъ кждѣто двѣ млади сърца иматъ за съюзникъ лекокрилия Амуръ, то самия бързоногъ Ахилесъ да би дошълъ, пакъ нѣмаше да ги настигне по стрѣмнитѣ пѣтеки, които водятъ за високитѣ, надоблачни върхове.

И примиренъ съ участъта си, азъ рѣшихъ, че дори за единъ туристъ, който обича до полуда да се вглежда въ синитѣ очи на планинскитѣ езера, нѣма по-голѣма радостъ отъ тази, когато се остави да го впрѣгнатъ въ леката колесница на Амура и да го влачатъ надъ главоломни бездни, по скалисти върхове, надъ бѣлитѣ облаци, къмъ дълбокото лазурно небе, кждѣто свѣти вѣчното слънце, изворъ на топлина и животъ. И вие, драги слушатели, не забравяйте, че освѣнъ раници и геги, на туриста затрѣбватъ понѣкога и въздушно-лекитѣ котесници на капризния Амуръ, отъ които божия свѣтъ се вижда по-хубавъ, по-омаенъ, изпълненъ съ поезия и съвършенство. Колкото бързо да летятъ тия колесници, но отъ тѣхъ винаги на сладата отъ природата и живота ще бѣде по голѣма, защото четири очи виждатъ и чувствуватъ по-добрѣ, отколкото двѣ самотни, безмислено блудящи очи. . .

До купчината камъне, които показватъ, че сме стигнали най-високата точка въ Бѣлмекена, ние правимъ нашата малка почивка. Студенъ, пронизващъ вѣтръ брули лицата ни и ако не бѣха дебелитѣ зимни палта, ние бихме измръзнали, като човѣкъ, оставенъ всрѣдъ декемврий безъ дрехи на улицата. Цѣлото небе е покрито съ тъмни облаци, слънцето се не види, макаръ че татѣкъ по-далечнитѣ разклонения на Родопитѣ, то хвърля снопове бѣла свѣтлина. Сѣверниятъ вѣтръ, който почва да духа все по-силно, ни посипва съ ситенъ неспиренъ дъждъ, който пада като роса и усилива неприятното чувство на студъ и влага. Извѣстно врѣме, обаче — половина часъ, цѣлъ часъ ли, не знамъ — ние не усѣщаме нито дъжда, нито студения вѣтръ, захласнато унесени въ съзерцаване на дивната панорама, която къмъ всичкитѣ страни на хоризонта се разтила прѣдъ очуденитѣ ни погледи.

Подъ насъ сж снѣговетѣ, сгушени въ камениститѣ, безслѣнчеви поли на Бѣлмекена; по нататѣкъ лжкатуши едва видимата пѣтека, по която сме лазили и се започва гжстото царство на клека, който още по далече се смѣня отъ чернѣящитѣ се губери на вѣковната борова гора, подъ чиято влажна сѣнка ние бѣхме прѣди нѣколко часа.

И ето, започва се една отъ най-вълшебнитѣ небесни феерии, въ които се откриватъ тайнитѣ на природата. Като че ли нѣкакъвъ добъръ духъ, който ни е съпровождалъ и бдялъ надъ насъ прѣзъ всичкото врѣме на пѣтуването, е поискалъ да ни възнагради за нашата търпеливостъ и да даде, въ наша честъ, едно отъ ония дивни прѣдставления на планинската природа, които човѣкъ не може да забрави до послѣднитѣ дни на живота си, тъй като тѣ сж най-въз-

торжения химнъ за красотата и величието на земята върху която живѣемъ.

Бързо се раздипляше бѣлата завѣса на мъглата, подъ която още спѣха, въ безмълвие и покой, дълбоко-дълбоко подъ насъ, планинскитѣ склонове и долини, осѣяни съ борове. Отъ всичкитѣ страни, додѣто стига погледъ, заплуваха къмъ върха, издигайки се като гжсти кжлбета димъ надъ запалена горъ, бѣлитѣ мъгли, шибани лудешки отъ вѣтъра, ксйто бѣше ги подгонилъ отъ злачнитѣ нѣдра на планината и нехайно ги караше на нѣкждѣ — послушенитѣ, уплашено зашурани мъгли, които почваха да се струватъ човѣку живи сжщества, самитѣ горски духове, доскоро безгрижно заспали въ глухитѣ, дълбоки пазви на планината, а сега повикани да се носятъ надъ ширната земя, за да я порѣсатъ съ влага. Колко пжти тамъ, отъ низкитѣ равнини, ние сме се захласвали и сме гледали, съ умиление и нямъ възторгъ, бѣлитѣ пурпурени или златожълти облаци, които дремятъ по синьото небе, колко пжти, малки дѣца, ние сме искали да се изгубимъ, да потънемъ въ тѣхнитѣ пухкави, ослѣпителни въ слънчевата свѣтлина нѣдра! И ето, сега ние сме се качили тѣй високо, што виждаме сжщитѣ тия облаци подъ насъ, още прозрачни, леки мъгли, които вѣтърътъ влече отъ всичкитѣ кжтсове на планината, шибя ги на горѣ по скалитѣ и урвитѣ, за да стигнатъ най-високитѣ върхове, отдѣто тѣ ще започнатъ своето незнайно скитничество надъ земята, за да спратъ уморени чакъ вечеръта върху хребетитѣ на друга далечна планина. . .

Трепетъ, чувство на неизказано вълнение обзема човѣка при такава вълшебна гледка, която задминава нашитѣ най-хубави сънища и най-смѣли фантазии. Цѣлата природа оживѣва прѣдъ зачарования погледъ и човѣкъ почва да открива нейния скритъ, таинственъ животъ, чието величие потиска нашата дребна мисль и я прави тѣй жалка, тѣй достойна за оплакване . . . Всѣко дърво, всѣки камъкъ, всѣка трѣвица почва да се струватъ живи сжщества, което чувствуватъ, мислятъ и страдаятъ, като насъ хората. . . Самитѣ ний, кацнали на този високъ, надснѣженъ връхъ — случайни гости отъ чуждъ незнаенъ свѣтъ, — каточе се сливаме съ земята, съ купчината камъне, до ксйто лежимъ неподвижни, мълчаливи, прѣврѣщаме се на мълчаливи сѣнки, които вѣтърътъ скоро ще разпрѣсне. . .

Студениятъ дждъ по-силно почва да брули лицата ни, вѣтърътъ става на пронизителенъ, небето каточели се снишава за да ни притисне и не ни остави да слеземъ отъ безмълвния Бѣлмекенъ. . . Близко до насъ полазва, гонемъ отъ южниятъ вѣтъръ, що духа татъкъ изъ турска земя, голѣмъ черъ облакъ, който надвисва застрашително надъ дълбоката бездна надъ Бѣлмекена и простира чернитѣ си крилѣ по всичкитѣ околни склонове. Тогава горнякътъ задухва по-буйно и сбира безбройната рать отъ малки рунтави облачета, които бѣсно се нахвърлятъ на неканения гостъ, рѣфатъ му немилостиво месата и разбитъ го връщатъ назадъ по скалитѣ тукъ тамъ оставатъ да висятъ кжсове отъ неговата черна въздушна мантия. . .

Въ продължение на нѣколко минути тази борба между мъглитѣ, които се влечатъ по двата склона на Бѣлмекена, е въ пълния си разгаръ. Най-послѣ сѣверниятъ вѣтъръ, който духа изъ къмъ българска земя, надвива, и безбройната рать отъ малки рошави мъгли се пониса напредъ, устремена къмъ далечнитѣ македонски равнини, които се тъмнятъ татъкъ задъ неогледнитѣ планински хълмове.

Сѣверниятъ вѣтъръ пониса надолу къмъ низинитѣ и насъ, нѣколцина шастливци, които току що бѣхме прочели една единичка страница въ величествената книга на природата, пълна съ толкова поезия и красота, щото хиляди страници, написани на нашия бѣденъ човѣшки езикъ, не биха стигнали, за да ви разкажа онова, което видѣхме и почувствувахме въ този кратъкъ мигъ, когато отъ високия приоблаченъ Бѣлмекенъ, по-близо до небето, ние надзърнахме въ таинственитѣ чертози на майката природа.

София, 12 ноемврий 1911 г.

Стр. Кринчевъ.

Годишни отчети на клоноветѣ.

Долно-Банскиятъ клонъ „Ибъръ“.

Прѣзъ изтеклата 1910 г. Долно-Банскиятъ клонъ „Ибъръ“ отъ Б. Т. Д. брои 15 редовни членове.

По причина, че въ клона ни сж се числили 32 души туристи, които никога не сж си изпълнявали туристическитѣ задължения и съ това си поведение сж деморализирали дружеството, а иастоятелството ги търпѣше, като се надѣеше, че единъ денъ тѣ ще бждатъ полезни и станатъ редовни, клонътъ ни неможеше да прояви нѣколко години наредъ, такава дѣйность, каквато е трѣбвало да прояви. Като се забѣлѣжи това, настоятелството за да турне край на тия нередовности, свика общо събрание, въ което отписа всички не редовни членове.

Прѣзъ сезона на излетитѣ, клонътъ ни устрои излети до манастира „Св. Петъръ“ с. Вѣтрень и близкитѣ мѣстности изъ Рила и Родопитѣ.

Прѣзъ сезона на сѣдѣнкитѣ, се даде една увеселителна сѣдѣнка, съ входъ свободенъ, съ 2 сѣѣни, която бѣше отлично и отъ отбрано общество посѣтена.

На 8 май т. г. клонътъ ни има годишно събрание, въ което настоятелството даде своя отчетъ.

Въ сжщото събрание се изработи този бюджетъ за 1911 год.

А. Приходъ:

Б. Разходъ:

Отъ членски вноски (18 чл. по 6 л)	лв. 108.—	Приносъ къмъ централн. каса (18 чл.)	лв. 27.—
Отъ записни влог. (3 н.)	„ 6.—	Абон. за сп. „Туристъ“	„ 18.—
„ налич. въ касата	„ 22.—	За тур. значки (10)	„ 20.—
„ недобори	„ 50.—	Дълг. за фл., тоеж. и сѣд.	„ 14.35
„ прѣдставл. и вечер	„ 20.—	Канцеларски	„ 5.—
„ аб. на с. „Туристъ“	„ 18.—	За водачи, пош. и поздр.	„ 10.—
„ случ. приходи	„ 10.—	Сѣдѣнки	„ 20.—
		За сбирки	„ 10.—
		Дълг. къмъ цен. каса	„ 34.—
Всипко л. 234.—		Всичко л. 158.35	

Секретарь: К. Симоновъ.

Прѣдседатель: А. Цвѣтковъ.

Татарь-Пазарджишкиятъ клонъ „Славиеви гори“.

Прѣзъ мѣсецъ юний 1910 г. се основа въ гр. Т.-Пазарджикъ клонъ отъ Б. Т. Д. подъ название „Славиеви гори“. Клонътъ броеше въ началото 47 редовни членове, отъ които 21 бидоха отписани — едни по причина на изсѣлване изъ града други по невнисане нито на записния, нито на членския вноски, а се записаха нови 6 души и дружеството сега брои 32 редовни членове.

Постѣпили сж въ касата на дружеството като записенъ влогъ и членски вноски всичко 92.50 лв.

Срѣшу тоя приходъ сж направени слѣднитѣ разходи:

1.) 70 лв. за 35 значки, получени отъ цѣнтралното настоятелство и раздадени на членовѣтѣ. 2.) 6 лв. за печатъ на дружеството. 3.) 5.40 лв. за трѣба съ шнуръ — всичко 81.40 лв.; въ наличность сж остави 11.10 лева.

Съгласно чл. 140 отъ устава на Б. Т. Д., за редовнитѣ 32 членове, клонътъ трѣбва да направи приносъ въ централното настоятелство 25% отъ членскитѣ имъ вноски за изминалото мѣсечие, или отъ 24 лв., слѣдователно, въ касата се явява дефицитъ отъ 12.90 лв., който ще се покрие отъ несѣбранитѣ досега членски вноски.

Прѣзъ изтеклото 6 мѣсечие клонътъ е направилъ слѣднитѣ 5 излета: 1. На 4 юний 1910 г. за мѣстността „Добра-вода“ надъ с. Дебращица. 2. На 11 юлий с. г., до монастыря „Св. Петъръ“. 3. На 24 и 25 с. м. до „Бѣлмекенъ“. 4. На 29 августъ — до мѣстността „Кулата“ надъ с. Црѣнча, и 5. На 5 и 6 септемврий — въ с. Перушица. При послѣднитѣ три излета се направиха и любителски снимки, обаче само отъ III-ия излетъ има запазена една снимка за клона.

Повече излети, или нѣкои планински работи, дружеството не е прѣдприемало, прѣдъ видъ неблагоприятността на врѣмето, — отъ една страна, — и липсата на сгодни условия — отъ друга.

Настоятелството е приготвило и прѣдстави на удобрението на общото годишно събрание слѣдния бюджетопроектъ за 1911 год.

Приходъ :		Разходъ :	
1. Отъ членски вноски	лв 192	1. Приходъ на центр. н-во	
		25% отъ чл. вноски	лв. 48
2. Случайни	„ 8	2. Канцелар. и пощен. раз.	
		и за нап. к., пок. и пр. л.	50
		3. За планин. работи и зап.	
		природни памѣтници	лв. 80
		4. Непрѣдвидени	лв. 22
Всичко лв. 200		Всичко лв. 200	

Секретаръ: К. Миховъ.

Прѣдседателъ: Н. Ардитовъ.

Опасността по Алпитъ.

Алпиниститъ раздѣлятъ опасността по Алпитъ на два вида: *субективни*, като подхлъзване, забъркване на пжтя, които почиватъ на недостатъчното подготвяне на алпиниста и *обективни*, като падането на камъни, лавини и грѣмъ, които често пжти постигатъ и най-опитнитъ туристи. Опасни излети обаче, наричатъ тѣзи при които има обективна опасностъ, когато въ другитъ случаи казватъ, че има само „мжчнотии“. Малкиятъ върхъ на Алпенцанерскитъ Доломити е единъ върхъ най-мжченъ за катерене. Ако нѣкой новоначинающъ се опита да се възкачи безъ водачъ, то неговия рискъ може по възможностъ да му струва и живота, или ще изпита такива опасности, шото послѣ само съ ужасъ ще разправя за това възкачване. Отличнитъ алпинисти, обаче, съ право, отъ тѣхна гледна точка, не рѣдко наричатъ тоя върхъ „единъ не мжченъ жбецъ“, понеже това, което може да доведе едного до смъртъ, за опитния туристъ, който е навикналъ да разрѣшава много по-мжчни задачи, такава една задача е лесна и сигурна за разрѣшаване. Нешастия причинени отъ обективни опасности се случватъ по-често. Недалеко отъ хижата на херцхерцогъ Отто на Раксалпъ има до самия широкъ пжтъ една табла за споменъ на единъ погубенъ, който си намѣрилъ смъртъта, когато събиралъ цвѣта. Той падналъ отъ една стѣна не по-висока отъ височината на една стая, която нѣмала нищо общо съ възкачването на планината, сжщото не можеше ли да му се случи и въ Виенския паркъ. При стотини подобни случаи, безмислица е, такива случки да се смѣтатъ като нещастия причинени вслѣдствие алпинизма. Който се приближава до пропастьта при липса на достатъчно опитностъ и сигурностъ, само за да откъсне едно цвѣте и отъ прѣкалена ревностъ се подхлъзне и падне, той не е жертва на алпинизма, понеже послѣдния нѣма за цѣлъ събирането на цвѣта. Статистиката на чисто алпинистскитъ нещастия доказва, че по-голѣмата частъ отъ катастрофитъ биха могли да се избѣгнатъ, при по-голѣмо,

внимание и, че една голѣма частъ отъ тѣхъ произлизатъ отъ голѣмо, даже рѣдко, лекомислие. Така напр. единъ виенчанинъ се погубилъ на Раксалпитѣ, понеже прѣзъ врѣме на почивката, опрѣнъ на гегата си се наклонилъ небрѣжно къмъ пропастьта. Едно инстинктивно чувство, което се проявява у хората и животнитѣ, когато имъ се застрашава живота, трѣбва да му е казало, че гегата въ хоризонтално положение може да се прѣвие — счупи, и ако тая мисль би му дошла на умъ, когато е билъ още на равно мѣсто, то лежащата до краката му пропасть би била най-доброто прѣдупрѣждение за него. Подобни случки могатъ ла се привелатъ съ дузини и всичкитѣ доказватъ това, че модерния културенъ чловѣкъ, който израства при една не естествена безопасностъ, често изгубва способността инстинктивно да прѣдчувствува опасноститѣ, затова за новоначинающия алпинистъ е всѣкога по-добрѣ, ако той при излетитѣ по планинитѣ бжде малко плашливъ, отколкото ако проявява извънредно голѣмъ куражъ и всѣкога е опасно да го подтикваме къмъ по-голѣма енергия, като го укоряваме въ малодушие.

Прѣвелъ: *Вечаръ.*

Туристиката въ Чужбина.

Държавна помощъ за Чехския туриски клубъ. За да се види какъ държавитѣ на западъ се грижатъ за туриското дѣло въ страната си. заемаме отъ чехското списание *Časopis Českých turistů* описанието на помощитѣ, дадени отъ австрийското правителство на Чехския туриски клубъ. Губернаторството въ Прага съ писмо отъ 26 юний 1911 г. е отпуснало и изпратило въ клуба на чехскитѣ туристи, слѣднитѣ помощи за:

Рекламно табло на Индрихо-Храдския клонъ — 1500 Корони.

Разгледна на Доброшова на Находския клонъ 1500 корони.

Туриска хижа на Писецкия клонъ 1000 корони.

Ржипския пѣтъ на Роудницкия клонъ 500 корони.

Ждарската разгледна на Рокицанския клонъ 1000 корони.

Ригровата пѣтека на Семилехския клонъ 1000 корони.

Хижата въ праховскитѣ скали на Ичинския клонъ 1000 корони.

На централата на Чехския Туристски клубъ за основаване нови студентски спални — 2500 корони.

За поправка Фридщайнския замъкъ и Копанинската разгледна 2000 корони.

За ограждане имуществата при Мацохската пещера 1500 корони.

Всичко 13,500 корони.

Нашата организация сжествува отъ 12 години, обаче, и до днесъ Българското *народно* правителство, не ни е отпуснало за цѣлитѣ, ни стотинка. Освѣнъ Търновската Окр. Постоянна Комисия и Търновския Градски съвѣтъ, които редовно прѣдвиздатъ въ бюджетитѣ си суми за начинанията на Търновския Клонъ „Трапезица“, почти всички други общини и окржжия сж останади чужди къмъ дѣлата и начинанията на българскитѣ туристи. Щедростъта на Търновския Окржженъ съ-

вѣтъ къмъ дѣлото на Търновската „Трапезица“ заслужава повече отъ похвала. На врѣмето си, за издаване пжтеводителя на града търново, съвѣта отпусна 1000 л. Миналата година за да се почне Туриската хижа на „Царевецъ“ отпус-

на 1000 лв., а тая година, за да се покрие хижата, прѣдвидѣ по бюджетъ 1500 л. и дадоха строителни материали за по вече отъ 2000 лв. Хвала имъ!

К.

Дружественъ животъ.

Честитимъ на всички туристи Новата 1912 година, като имъ пожелаваме да бжде щастлива и весела за тѣхъ.

Поканваме всички клонове, да внесатъ събрания абонаментъ отъ членоветъ за списанието. Всички знаятъ, че списанието ни се издава само отъ вноскитъ на членоветъ и клоноветъ, отъ наврѣменото испращане, слѣдователно, на вноскитъ зависи и редовното излизане на списанието ни.

Освѣтнъ това, поканваме клоноветъ, да се погрижатъ за разпространението на списанието.

Зименъ излетъ. Софийскиятъ клонъ устрои на 18 того зименъ излетъ до манастира „Св. Кралъ“ и върха „Люлинъ“. Въ тоя прѣвъ зименъ излетъ взеха участие доста туристи.

Балтъ на Търновската „Трапезица“. На 3 декемврий въ Търновското читалище „Надежда“ Търновскитъ туристи дадоха традициония си годишенъ туриски балъ въ полза довършване на туриската хижа на „Царевецъ“. Както винаги, салона бѣ добръ окрасенъ и посѣтенъ. Освѣтнъ военната музика, не липсваше народната гайда. Вредъ по декорациитъ, тая година бѣха поставени на лични мѣста таблички

съ имената на щедритъ дарители по постройката на туриската хижа, между които за жалость бѣха забравени тия на Търновската постоянна комисиия и Търнов градски съвѣтъ, макаръ и първата съпомощитъ си да е съдѣйствала до сега най-много за успѣха турискитъ прѣдприятия на Търновската „Трапезица“. Публиката не напусна бала до късно слѣдъ полунощъ. Общиятъ приходъ отъ бала е надъ 700 лева.

К.

Туриската „Хижа“, която се започна къмъ срѣдата на м. юлий т. г., е почти покрита и има една пригответена стая, въ която сж поставени вече двѣ легла отъ ученишкитъ спални. За сега въ стаята се помѣщава само пазачтъ на зданието. Ние поздравляваме настоятелството, което можа при многото парични спѣнки да прѣдодолѣ послѣднитъ и да докара зданието до сегашното му положение. Това здание ще показва на търновскитъ граждани, че съ общи усилия всѣко мжно дѣло се свършва благополучно.

„Хижата“ прѣдставлява едно внушително по размѣритъ и красотата си здание. Площта, върху която е сложено, има 319·55 м. съ обща височина около 14 метра. Височината на първия етажъ, който има

единъ обширенъ салонъ (10×15 метра) съ сцена и стайчка наоколо, е 5 метра; в-сочината на вториятъ етажъ, който има седемъ стаи и единъ салонъ, е 4 метра, а таванътъ, въ който ше има единъ общъ салонъ и нѣколко стаи, прѣдставлява $\frac{1}{2}$ етажъ.

За цѣлата построена часть до сега дружеството е изразходвало въ пари 14,130.40 лева, вѣнъ отъ подаренитѣ материали. Отъ тази сума е исплатено 9,291.15 лева, а останалитѣ 4,839.25 лева оставатъ дългъ на дружеството. Този дългъ дружеството се надѣва да изплати отъ днешния си балъ, отъ доброволни пожертвования, които може да постѣпятъ отъ търновци — живущи другадѣ въ царството, както и отъ други помщи и приходи.

Туристски излети. Софийскитѣ клонъ „Алеко Константиновъ“ устройва прѣзъ празниците два излета: първиятъ излетъ въ понеделникъ на 26-й т. м. до Драгалевския мѣнастиръ. Тръгване въ 7 $\frac{1}{2}$ ч. сутринята. Сборище млѣкарница „Швейцария“ на бул. Дондуковъ. Главатаръ Д. Ганевъ.

Втория излетъ само за опитни туристи въ сжбота на 31 т. м. и недѣля 1-й януарий 1912 г. до Погановския мѣнастиръ. Тръгване въ петъкъ 30-й т. м. съ конвенционалния влакъ въ 5.45 часа слѣдъ обѣдъ. Сборище старата гара. Главатаря врѣща недостатъчно приготвени. Записванията ставатъ въ бирария „Василъ Левски“. Плаща се до Царибродъ и обратно съ 50 % намаление 3.20 лева. Главатаръ Д. Костовъ.

Разни.

Едно прѣдупрѣждение отъ голѣмо значение за насъ. Прѣдъ видъ на нѣколко неприятни явления, които се случили напоследѣкъ въ планинитѣ Елбсанджайнгебирге, комитета за пресата при планинското дружество за Саксонска Швейцария е изпратилъ едно писмо до Дрезденската преса, въ което той настоятелно умолява всички алпинисти да внимаватъ, щото при пътуване по тамкашнитѣ планини и долини да съблюдаватъ нуждното уважение къмъ природата и хората.

Доказано е, че млади хора съ тѣхнитѣ небомислени лудории, сж поврѣдили растенията, мѣсноститѣ и скалитѣ, като сж ги и омърсили, било съ невнимателно хвърляне на остатѣци отъ ядене, било по другъ начинъ.

Много право се казва въ писмото: «Който истински обича и разбира природата, не грѣши къмъ нея по такъвъ начинъ. Такова оскверняване врѣди на нашата хубава планинска страна, на нейнитѣ жители и посетители въ най-голѣмъ размѣръ». (А какво става у насъ! Бѣл прѣвод.)

Най-много пропжтуваляя пжтннкъ. Това е английския кралъ Георги V Той е пропжтувалъ по море и по суша 150,000 англ мили (240,000 км.). Посѣтилъ е 6 пжти Канада, 3 пжти Индия и Цейлонъ, 2 пжти южна Африка и Австралия. Единственитѣ по-голѣми английски владѣния, които той не е видѣлъ сж Уганда, източна-Африка и Нигерия.

Най-високитѣ желѣзници на свѣта. Най-високитѣ желѣзници на свѣта се намиратъ въ Америка. Тѣ сж желѣзницитѣ по Андитѣ въ Южна-Америка. Най-високата желѣзница е въ Перу, която съединява Каллао и Лима съ Керо де Паско, на която тунела при Пиедри-Пароди лѣжи 4834 м високо надъ морското равнище. Подиръ нея иде желѣзницата която съединява Мелондо въ Перу съ Пуно и покрай езерото Титикака съ Ла Пасъ и Оруро въ Боливия. Тя достига при Крузеро 4467 м. височина. Отъ Ла Пасъ и Оруро една друга желѣзница прѣсича Андитѣ при Ускотанъ на 4000 м. височина. Строящата се желѣзница отъ Црика до Ла Пасъ въ Боливия има една височина отъ 4071 м.

Прѣвелъ: Вечаръ.

ОТКРИВА СЕ ПОДПИСКА ЗА ФОНДА „Писание Български Турист“.

Безспорно е, че дружественият ни органъ крѣпи организацията. Но за да излиза той редовно, да подобри съдържанието си и да уголѣми обема си, трѣбватъ му осигурени срѣдства. Ето защо единяесегиятъ туристски сборъ въ Пловдивъ на 29 и 30 V т. г., като има прѣдъ видъ това, рѣши да се основе фондъ „**Списание Български Турист**“. За тоя фондъ централното настоятелство открива подписка между туристите и любителите на българската природа. То вѣрва, че фондътъ ще бѣде подкрѣпенъ отъ мнозина туристи. За цѣлата и най-малката сума се приема съ благодарностъ. Имената на дарителите ще бѣдатъ публикувани въ дружественото списание.

О Б Я В И.

Туристски хотелъ и гостилница.

Стѣжательтъ на най-уредениятъ хотелъ „**Балканъ**“ въ историческия гр **Плѣвень** обявява, че прави на туристите слѣдните отстъпки въ хотела си: на леглата 30% отъ обикновения цѣни, на храната въ гостилницата 20% сѣщо отъ обикновения цѣни.

Хигиената на туриста книга съ 36 фигури въ текста. Необходима за всѣки спортистъ. Стр. 84. Цѣна 10 ст.

Пжтеводи ель на София и околността ѝ съ планъ на града и показалецъ на улиците му Цѣна 1 лв. На 10 и повече екземпляра прав се 25% отстъпка. Намира се за проданъ у книжарниците въ София.

Издание на централното настоятелство на Българското Туристко Дружество.

Фотографии може всѣки да си набави отъ Дупнишкия клонъ „**Рилски езера**“ отъ БТД Споразумение изъ Рила планина ние прѣдседателя на клонъ на пощен. карти,

Открива се подписка за XI година на

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ.

Списание за туризъмъ и природоописание.

Органъ на Бълг. Туристско Дружество.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ

Отъ 1 януарий 1912 год. сп. «Български Туристъ» влиза въ XI година на своето съществуване. Днесъ то е единственото спортно списание у насъ, въ което се описва българската природа и средствата за добирание до нея.

«Български Туристъ» излиза всѣки мѣсецъ (освѣнъ юлий и августъ). Годишна цѣна за нечленове на дружеството въ България е 2 лева, а въ чужбина — 2.50 фр. Членоветъ го получаватъ срѣщу единъ левъ.

ОТВАРЯ СЕ ПОДПСКА

за IX-та годишнина на народоучното мѣсечно и илюстрирано списание

„РОДОПСКИ НАПРѢДЪКЪ“

Отъ 1-й Септемврий 1911 год. започна IX-та годишнина и прѣзъ 1911/1912 учебна година ще излазя както и до сега всѣки мѣсецъ, освѣнъ Юлий и Августъ. „Родопски Напрѣдъкъ“ и за напрѣдъ си остава чисто народоучно (етнографско) списание, специално за всестранното изучаване на Одринско и Родопитѣ.

„Родопски Напрѣдъкъ“ е добро помагало на всички учещи се въ българскитѣ пѣлни и не пѣлни срѣдни учебни заведения, а особено на г-да прѣподавателитѣ по отечествена география, история и литература досежно Родопитѣ и Одринско. Такъвъ е той за нашитѣ г-да офицери, подофицери и войнишки читални.

ГОДИШНАТА ЦѢНА

и за напрѣдъ си остава 4 лева въ България, 1 бѣло меджидие въ Турция и 60 франка въ чужбина.

Адресъ: редакторъ издатель Ст. Н. Шишковъ, учителъ въ Пловдивъ, Bulgarie. Улица „Дюстабановъ“ № 29.